

Vztah mezi člověkem a jazykem

„To se tedy zdá poněkud smutné pro mnohé z těch, kdož věří, že revoluce, získání nových území pro literaturu, spočívají prvotně ve formálním experimentu, a leckdy přehlížejí fakt, že se tak může stát jen v důsledku nového myšlení.“ Ingeborg Bachmannová

I. Krise soudobého lidství a literatura bolavá skutečností

Západní svět a svět východní, byť v tolika ohledech odlišné, prodělávají krizi jedinou a společnou, jejíž reflexí by měly všechny úvahy o nějaké alternativě začínat. Co je to evropsky myslet, být ženou a žít ve shodě se skutečností. Proč naši současnost diriguje minulost. Proč v přítomnosti působí jen ten díl minulosti, který je určen k tomu, aby ji osvětlil nebo zastřel temnotou. Otroctví, kam se člověk podívá. Naše skutečnost, naše spory mají dnes jinou podobu? Přednáška o díle nejen těchto autorek: **Virginia Woolfová, Sylvia Plathová, Božena Němcová, Ingeborg Bachmannová.**

Literatura tu není od toho, abychom před něčím, natož před sebou utíkali, ale abychom se naopak postavili k věcem čelem s vědomím, že i knihu lze číst různými způsoby. Spisovatelka nesmí nic zastírat, nesmí popírat choroby své doby.

S literaturou je to stejné jako s filozofií. Zoufalé úsilí o nevyslovitelné. Nejobtížnější je psát nekompromisně a zachytit esenci situací. Uspokojující není nic. Papír je bílý, stát se může cokoliv.

Co nemůžeme ovlivnit, je fakt, zda jsme prožili dětství jako chlapec nebo dívka a zda jdeme životem v kůži muže nebo ženy. Protože podle toho na nás od narození svět nahlíží. Ale důležité je stejně jen to, jací jsme. Láska k životu a ke světu je něco jiného než jakákoliv politická zaslepenost nebo náboženská víra, která se bojí a nenávidí a rozděluje a označuje nežádoucí osoby, například židy, homosexuály a především lidi s vaginou. Jakmile je kdekoliv zmíněn nějaký tělesný znak skupiny, musíme zbystřit, jedná se o fašismus. Náboženská víra se předává jen kulturou a rodinnými tradicemi. Lidé musejí popřít všechno, co vidí a cítí. Musejí věřit jen tomu, co říkají druzí. Ale skutečná láska ke světu přijímá a miluje rozmanitost života a třeba pohlaví a sexuální orientace nejsou pak vůbec podstatné.

II. „Jak přežít přežití.“

Téma antisemitismu, antijudaismu a holocaustu v díle nositele Nobelovy ceny Imre Kertésze, který letos zemřel, a dalších evropských autorů, a naše představy utopického světa, v němž bude vše dobré.

Imre Kertész, Primo Levi, Jean Améry, Paul Célan, Hannah Arendtová, Rahel Varnhagen von Ense.

Svět se zaplňuje vyhnanými lidmi. Lidská práva se stala abstrakcí, neposkytují lidem ochranu. Nebo poskytují, ale tato abstrakce musí být naplněna právy třeba Angličanů, Francouzů, Čechů, Američanů... Takže zase bude rozhodovat jen národ, stát, území. Můžeme věřit, že se vrátíme do věku nevinnosti, kdy jako děti doufáme, tam, někde hluboko v duši, že lidé jsou dobří... Já už tomu nevěřím. Realita to vyvrací. Má to něco společného se stavem lidí. Existuje násilí. To je realita. Ale dobrá zpráva je, že proměna nás může zaskočit, objeví se tam, kde ji nečekáme a odkud ji ani nevyhlížíme. Chybí politika společného lidství. Zapomněli jsme na nutnost sdílet svět s ostatními. Zapomněli jsme, že naším domovem je celý svět. Zapomněli jsme na samozřejmost, že každý by mohl být bez obav občanem každého města, zeměkoule je „ostrov“, nikdo ničemu neunikne.